

POZOR pes na TRATI

ANEB ZÁVODY PSÍCH SPŘEŽENÍ

Petr Lukeš

JÍZDA SE PSÍM SPŘEŽENÍM je jedním z nejstarších způsobů přepravy v dějinách lidstva (vedle např. koní, velbloudů, sobů, domácího skotu, slonů a pštrosů). Pro tah saní bylo důležité, aby byli psi nenároční, odolní a pracovití. Často bývali krmeni jen v období dostatku a při příležitosti dobrého úlovku. Bez jakékoliv zvláštní péče byli nuceni

přežít v drsných podmínkách převážně severovýchodních zemí. Jen nejsilnější, nejodolnější a nejlépe využitelní jedinci byli využíváni k dalšímu chovu. Efektivnost držení psí smečky zvyšovala také schopnost spolupracovat při lovu různé zvěře a chránit majitele a jeho obydlí před napadením nejen zvukovým projevem (štěkáním), ale také aktivní obranou.

Všechny tyto předpoklady splňovala tato plemena:

ZKRATKY aneb V TOM, ABY SE ČERT VYZNAL. :-)

SH – není v tomto případě označení pro Salesiánské hnutí ani pro sbor hasičů, ale pro rasu známou jako Sibiřský husky

AM – nikoli rádiová frekvence, ale velice oblíbený Aljašský malamut

GP – zklamání příznivce motorek, ale zde se nejedná o „královskou kubaturu“ známou jako GP (Grand Prix), nýbrž o označení Grónského psa

S – síra, latinsky sulphur? Nikoli, ale pes Samoed!

MUSHING

(závody psích spřežení)

Původ tohoto sportovního odvětví je odvozený z běžné praxe psích spřežení, jež jsou zcela běžně využívána k přepravě osob nebo i materiálů v arktických nebo i v antarktických klimatických podmínkách (prostě tam, kde je ukrutná zima a voda zamrzá u pusy). Ale milí ministrantští kolegové, co si budeme povídat, jsme přeci jenom chlapi, a tudíž potřebujeme neustále měřit síly. Takže už mezi eskymáky začalo zápolení, kdo bude se svou smečkou a saněmi první u zamrzlého jezera, kdo je nejrychlejší a nejsikovnější, a tak vzniklo první soutěžení. Dnes existují jednotlivé obdoby a varianty tohoto sportu, kdy pes, popřípadě celé spřežení může táhnout buď běžce, nebo i cyklistu, jezdce na speciální koloběžce, ba dokonce i běžce na lyžích. Tak kterou variantu jste si vybrali :-)? Jestli vás toto odvětví nadchlo, různé společnosti nabízejí dokonce nejen pouhé svezení se, ale dokonce i samotné řízení psího spřežení. V nabídce

některých jsou i vícedenní zážitkové výpravy se spřežením – ať už na víkend, týden, ba dokonce i velká třítydenní výprava! To už se člověk stává „zkušným“ mašerem (ten, co řídí spřežení). K tomu ale nestačí jenom pevně držet opatě, ale taky se umět o psy postarat, protože jedině tak si člověk získá jejich autoritu a bude dobrým „kormidelníkem“ :-).

ŽENA ZA „VOLANTEM“

„Bílá pláň a po ní se žene psí spřežení. Jiskřící sníh odletuje od psích tlapek. Na saních tažených psy stojíte vy a užíváte si ten zvláštní pocit, který prožívali v minulosti polární lovci, objevitelé polárních krajín nebo zlatokopové pachtící se za zlatem. Všechny tyto lidi spojovala sounáležitost s jejich psy, protože na nich závisel jejich život.“

Takto poeticky popisuje své pocity z jízdy mistrně Evropy v této disciplíně Jana Hencychová. Ta je zároveň první Čechou a vůbec první ženou nepo-

cházející z Norska, která dokázala úspěšně absolvovat nejnáročnější závod psích spřežení Finnmarkslopet: „Projet tisíc kilometrů norskou polární krajinou, kde se nesetkáte s živou duší, vyžaduje velkou psychickou odolnost. Trasu jsem zvládla za 8 dní.“ Ale že to musela být dřina! Když u nás teplota klesne pod bod mrazu a na zem dopadne pár vloček sněhu, znamená to často vyhlášení kalamitního stavu, topení v domácnostech jede na plno a než vylezeme ven, chce to pořádně teplé oblečení a nejméně dva kulichy. :-)

Při závodě Finnmarkslopet však nejnižší naměřená hodnota dosáhla až k mínus 42 stupňům! Polární krajina je vskutku krutá. Poslední známky civilizace zmizely v dálce za výpravou, jen občas se potká na trati, nebo na check-pointu s jiným závodníkem. Všude kolem jen sníh. Navíc podstatnou část trati absolvuje posádka v noci – psi se méně bojí do sněhu a Jana alespoň nevidí všude kolem tu stále stejnou pustou krajinu.

Psům i Janě docházejí síly. Ze všech 14 psů jich musí zůstat alespoň 5 v záprahu. S vyjetím všech sil se nakonec vše úspěšně podařilo a na šťastnou závodnici a její celé spřežení čeká zasloužený odpočinek.

VE DVOU

SE TO LÉPE TÁHNE
(a co teprve ve dvanácti)

A nyní se podíváme, jak to vypadá se složením takového psího spřežení. Jaké funkce a pozice jednotliví psi mají a jak funguje týmová spolupráce:

LEAD DOGS

(vedoucí psi) – jsou hlavou každého týmu. Poslouchají povely mašera, hledají a drží se tratě a určují rychlost týmu.

SWING DOGS – drží se vedoucích psů a pomáhají udržovat trať. Natáčejí saně v zatáčkách.

TEAM DOGS – představují „motor“ týmu, zatáčejí.

WHEEL DOGS – nejsilnější psi týmu, proto jsou hned před saněmi. Klidná povaha a schopnost pomoci při těžkých zatáčkách a nerovnostech.

SANĚ – dřívě se vyráběly ze dřeva, ale v současné době bylo dřevo nahrazeno nejmodernějšími materiály, např. titanem nebo kevlarom (speciálně vyvinuté vlákno s vysokou pevností a nízkou hmotností, které se používá třeba v neprůstředných vestách).

MAŠER – nezáleží na věku nebo pohlaví. Uděluje rozkazy týmu, stará se o něj a když je potřeba (rychlost, únava), běží za saněmi.

ALJAŠSKÝ MALAMUT

Nejčastěji používané plemeno pro závody čistokrevných „huňáčů“. Je to velký severský pes, který byl vyšlechtěn Eskymáky jakožto tažný pes, určený ke skupinovému tažení těžkých saní na velké vzdálenosti v extrémních polárních podmínkách. Jeho jméno je odvozeno od Mahlamutů, příslušníků eskymáckého kmene sídlícího na severozápadě Aljašky. Plemeno je ceněno pro obrovskou sílu a vytrvalost, poslušnost, inteligenci a lovecké schopnosti.

VÝHODY A NEVÝHODY PSÍHO „POHONU“

✚ nízká hlučnost (když není úplněk) ekopohon, nízké emise dostupnost takřka kamkoli kabriolet již v základní výbavě nemusí se platit povinné ručení

☐ nízký komfort (na stojáka) nemá posilovač řízení složité ovládání bezpečnost (bez airbagů) malý zavazadlový prostor

PSÍ SPŘEŽENÍ VS. OSOBNÍ AUTOMOBIL

Typ: Aljašský malamut
Tažná síla: 2×6 psů
Pohon: 4×4
Palivo: granule, sušené maso, voda
Hmotnost: 38 kg (1 pes)
Výška: 63,5 cm
Barva: černá s bílou
Počet míst k sezení: 0
Emise: exkrementy
Výroba: 1996–2006
Max. rychlost: nezjištěna (cca 30 km/h)

Škoda Fabia I,4 MPI
68 koní (50kW)
přední kola
benzín
1615 kg
145 cm
modrá metalíza
(pouze stání) 5
CO, NOx
2000
164 km/h

VELKÝ ZÁVOD SE SMRTÍ

Malamuti si získali velkou slávu při výzkumu Arktidy a Antarktidy. Největší prestiž však jim a blízkým huským přinesl závod se smrtí známý jako Velký běh do Nome, který se odehrál v roce 1925. V městečku Nome na Aljašce tehdy uprostřed mimořádně kruté zimy vypukla epidemie záškrtu, která hrozila pokosit tisíce lidí, převážně dětí. K jejímu potlačení bylo zapotřebí sérum, které však v městě nebylo k dispozici v dostatečném množství. Nejbližší dostatečné zásoby séra byly v Anchorage, odkud je mohla železnice dopravit nejbližší do Nenany. Jakožto jediné schůdné řešení byla shledána štafeta psích spřežení, která by sérum do Nome z Nenany dopravila. Vzdálenost 1085 km urazila štafeta za neuvěřitelně špatného počasí

(teplota po většinu cesty v rozmezí –40 až –52 °C, vál extrémně silný blizzard) za necelých pět a půl dne. Na připomínku této události se každoročně koná prestižní maraton tažných psů po 1600 km dlouhé trase Anchorage – Nome.